

„MAMO, TATO, WYBIERAM EKOTRANSPORT” – PROMOCJA GDYŃSKIEJ KOMUNIKACJI TROLEJBUSOWEJ

Edukacja społeczna dzieci będących w okresie poznawania i kształtowania swoich opinii jest istotnym elementem działań na rzecz zrównoważonej mobilności. Kampanie edukacyjno-informacyjne na rzecz ekologicznego podróżowania w mieście dają dzieciom możliwość poznania i przetestowania różnych form przemieszczania i środków transportu. W artykule przedstawiono doświadczenia ZKM w Gdyni w zakresie promowania komunikacji trolejbusowej poprzez dużą kampanię współfinansowaną ze środków europejskich.

Wprowadzenie

Jednym z podstawowych celów zrównoważonej mobilności jest zmniejszenie popytu na podróże realizowane samochodem osobowym i zachęcanie do korzystania z alternatywnych form podróży w mieście. Zalecanych przez Komisję Europejską działaniem na rzecz mobilności w miastach europejskich są kampanie promujące zachowania sprzyjające mobilności zgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju. Kampanie edukacyjno-informacyjne są jedną z form promocji transportu miejskiego. Podnoszą świadomość na temat ekologicznego podróżowania i są realizowane w wielu miastach europejskich, a ich celem jest propagowanie kultury mobilności wśród ich mieszkańców, w tym tych najmłodszych – dzieci i młodzieży. Doświadczenia krajów Unii Europejskiej, otwartość dzieci na różne poglądy i ich krytyczna postawa wobec otaczającej rzeczywistości dowodzą, że programy edukacyjne powinny być kierowane właśnie do tej grupy społecznej.

Realizowane przez przedsiębiorstwa komunikacyjne projekty inwestycyjne współfinansowane ze środków europejskich w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO) mogą być wspierane przez projekty „miękkie”, w tym kampanie edukacyjno-informacyjne na rzecz ekologicznego podróżowania z wykorzystaniem zasad finansowania krzyżowego (tzw. cross-financing).

Rozwój proekologicznego transportu publicznego na Obszarze Metropolitalnym Trójmiasta

W styczniu 2010 roku rozpoczęła się realizacja drugiego w historii gdyńskiej komunikacji trolejbusowej projektu współfinansowanego ze środków europejskich. Projekt „Rozwój proekologicznego transportu publicznego na Obszarze Metropolitalnym Trójmiasta” finansowany jest ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego (RPO WP) na lata 2007–2013, osi Priorytetowej 3. *Funkcje miejskie i metropolitalne*, Działania 3.1 *Rozwój i integracja systemów transportu zbiorowego*. Partnerem wiodącym i partnerem projektu są odpowiednio Przedsiębiorstwo Komunikacji Trolejbusowej w Gdyni i Gmina Miasta Gdynia. Całkowity koszt realizacji projektu wynosi 98 655 160,92 zł, a całkowite wydatki kwalifikowalne 78 464 576,00 zł. Poziom współfinansowania ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) wynosi 70% kosztów kwalifikowanych, tj. 54 925 203,00 zł. Przewiduje się, że zakończenie rzeczowe realizacji projektu nastąpi do 31 października 2011, a zakończenie finansowe do 30 grudnia 2011. W założeniu w wyniku realizacji projektu „Rozwój proekologicznego transportu publicznego na Obszarze Metropolitalnym Trójmiasta” ulegnie znaczącej poprawie układ zasilania komunikacji trolejbusowej na obszarze Gdyni i Sopotu, sieć trolejbusowa na głównym ciągu ulicznym Gdyni i Sopotu oraz wzrośnie liczba nowoczesnych, energooszczędnych trolejbusów niskopodłogowych². Przedmiotem projektu jest³:

- kompleksowa przebudowa sieci trolejbusowej wraz z pętlą trolejbusową;
- budowa czterech nowych podstacji zasilających sieć trakcyjną;
- przebudowa pięciu istniejących podstacji trakcyjnych;
- budowa całodobowego Centrum Dyspozycji Mocy, czyli miejsca skąd będą sterowane wszystkie podstacje;
- zakup 25 nowych trolejbusów niskopodłogowych, wyposażonych w klimatyzację przestrzeni pasażer-

² www.pktgdynia.pl, 02.02.2011.

³ www.zkmgdynia.pl, 02.02.2011.

¹ Mgr, Zarząd Komunikacji Miejskiej w Gdyni, j.staszak@zkmgdynia.pl

skiej, monitoring wewnętrzny i zewnętrzny, automatyczne pantografy, napęd asynchroniczny wraz z układem rekuperacji – zwrotu energii podczas hamowania do sieci trakcyjnej, oraz dodatkowy napęd zwany dojazdowym. Zastosowanie dodatkowego, akumulatorowego zasobnika energii w pojazdach umożliwi przejazd (około 4 km) bez zasilania sieciowego, np. w sytuacjach awaryjnych (pod koniec 2010 roku wprowadzono do eksploatacji 15 nowych trolejbusów, a w 2011 zostanie wprowadzonych kolejnych 10).

Podstawową zasadą programowania funduszy strukturalnych w okresie 2007–2013, przyjętą przez Komisję Europejską w art. 34 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 jest założenie, że pojedynczy program operacyjny finansowany jest tylko i wyłącznie z jednego funduszu. W przypadku Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego jest to Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego. Wiele projektów infrastrukturalnych ubiegających się o dofinansowanie w ramach poszczególnych osi priorytetowych, działań i poddziałań RPO WP wymaga komplementarnych „miękkich” przedsięwzięć, dotychczas współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). W celu zapewnienia spójności pomiędzy działaniami „twardymi” a „miękkimi” wprowadzono pojęcie instrumentu elastyczności (cross-financing), czyli zasady tzw. finansowania krzyżowego. Ma ona na celu ułatwienie wdrażania jednofunduszowych programów operacyjnych i umożliwiania finansowanie działań przewidzianych do realizacji w innym funduszu, pod warunkiem, że są one konieczne do odpowiedniej realizacji projektu i są bezpośrednio z nim związane. Łączna kwota wydatków objętych mechanizmem elastycznego finansowania uznanych za kwalifikowane nie może przekroczyć 10% całkowitych wydatków kwalifikowanych ponoszonych w ramach danej osi priorytetowej RPO WP⁴.

Kampania edukacyjno-informacyjna „Mamo, tato, wybieram ekotransport”

„Mamo, tato wybieram ekotransport” to kampania edukacyjno-informacyjna dla dzieci na temat ekologicznego podróżowania w mieście, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki trolejbusu, jako środka komunikacji miejskiej (rys. 1). Kampania jest projektem „miękkim” współfinansowanym przez Unię Europejską na zasadach finansowania krzyżowego w ramach projektu „*Rozwój proekologicznego transportu publicznego na Obszarze Metropolitalnym Trójmiasta*” realizowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2007–2013. Jednostką realizującą kampanię jest Zarząd Komunikacji Miejskiej w Gdyni, organizator gdyńskiej komunikacji miejskiej.

Rys. 1. Logo kampanii edukacyjno-informacyjnej „Mamo, tato, wybieram ekotransport”

Grupę docelową kampanii stanowią dzieci w wieku 5–9 lat, uczęszczające do szkół i przedszkoli znajdujących się na terenie Gdyni i Sopotu. Działania edukacyjno-informacyjne kierowane są także do nauczycieli, rodziców i opiekunów dzieci biorących w udział w kampanii.

Instrument elastyczności dotyczy wyłącznie takich wydatków, których poniesienie wynika z potrzeby realizacji danego projektu i stanowi logiczne uzupełnienie inwestycji realizowanych w ramach RPO WP, a wydatki powinny być wprost powiązane z celami projektu⁵. Kampania edukacyjno-informacyjna dla dzieci stanowi uzupełnienie projektu inwestycyjnego realizowanego przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Trolejbusowej w Gdyni i ma na celu:

- ukształtowanie zgodnych z zasadami ekorozwoju zachowań komunikacyjnych uczestników kampanii,
- ukształtowanie pożądaných postaw uczestników kampanii w odniesieniu do ekologicznego transportu w mieście poprzez naukę i zabawę (ze szczególnym uwzględnieniem komunikacji trolejbusowej),
- nakłonienie dzieci do aktywnego współrealizowania i współtworzenia polityki transportowej opartej na strategii zrównoważonego rozwoju,
- przedstawienie zasad bezpiecznego korzystania z transportu miejskiego,
- zwrócenie uwagi na racjonalny energetycznie i ekologiczny transport w mieście (ze szczególnym uwzględnieniem znaczenia komunikacji trolejbusowej).

Podstawowym elementem kampanii są zajęcia edukacyjno-informacyjne z dziećmi. Celem organizowanych spotkań jest pozytywne kształtowanie postaw młodego pokolenia w odniesieniu do ekologicznego transportu, w tym komunikacji trolejbusowej i zrównoważonej mobilności poprzez naukę i zabawę. Głównymi bohaterami kampanii są: animowany trolejbus oraz dzieci Kasia i Karol. Zgodnie z założeniami kampanii w ramach programu edukacyjno-informacyjnego zostanie przeszkolonych 2044 dzieci. Kampania zakłada trzy jednakowe edycje programu:

⁴ Przewodnik Beneficjenta RPO WP 2007–2013. Wersja z 20 stycznia 2011 r., załącznik nr 2 do uchwały nr 45/14/11 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 20 stycznia 2011 r., www.dpr.woj-pomorskie.pl, 03.02.2011.

⁵ Wytyczne dotyczące kwalifikowalności wydatków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2007–2013, załącznik nr 4 do Przewodnika Beneficjenta RPO WP na lata 2007–2013, www.dpr.woj-pomorskie.pl, 03.02.2011.

- edycja I : październik – grudzień 2010,
- edycja II: styczeń – marzec 2011,
- edycja III: kwiecień – czerwiec 2011.

W każdej edycji, z grupą dzieci biorących udział w programie są przeprowadzane spotkania, obejmujące cykl 6 zajęć (fot. 1). W szkołach zajęcia z ekotransportu są przeprowadzane przez nauczycieli w ramach zajęć szkolnych. Program edukacyjno-informacyjny został opracowany specjalnie na potrzeby kampanii przez metodyczkę oraz specjalistów w zakresie transportu publicznego i obejmuje następujące tematy:

- podstawowe sposoby i formy realizacji podróży miejskich,
- korzystanie ze środków komunikacji miejskiej,
- bezpieczeństwo w ruchu drogowym i podczas podróży środkami komunikacji miejskiej (z punktu widzenia pieszego i pasażera komunikacji miejskiej),
- ekologiczne środki transportu zbiorowego,
- wpływ wyboru środka transportu na ekologiczne aspekty jakości życia w miastach,
- idea zrównoważonego rozwoju transportu w miastach (rola komunikacji trolejbusowej w realizowaniu tej strategii).

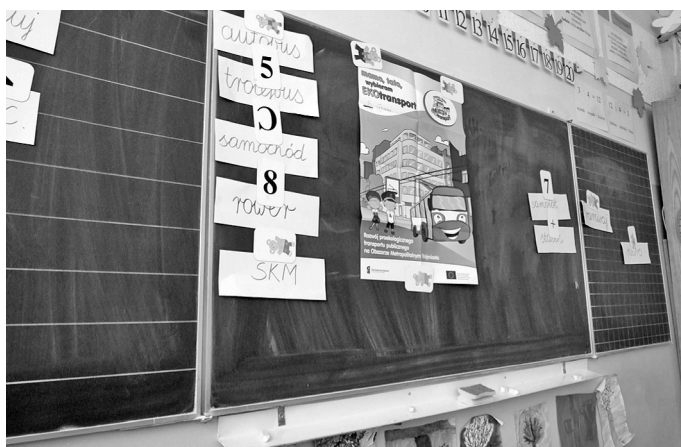
Materiały edukacyjno-informacyjne składają się z poradnika dla nauczycieli oraz zeszytu ćwiczeń dla dzieci biorących udział w programie (fot. 2). Poradnik dla nauczycieli zawiera konspekt zajęć, przedstawia formy i metody pracy z dziećmi, wykaz pomocy dydaktycznych oraz szczegółowo opisuje przebieg każdej lekcji.

Zeszyt ćwiczeń został dostosowany do poziomu rozwoju edukacyjnego zarówno dzieci w wieku szkolnym, jak i przedszkolnym, zawiera treści edukacyjne w formie zagadek, ćwiczeń, kolorowanek, quizów, które mają na celu przede wszystkim skłonić najmłodszych do samodzielnego analizowania sytuacji związanych z wyborem ekologicznych środków transportu, przestrzegania zasad bezpieczeństwa oraz tych związanych z użytkowaniem środków transportu publicznego.

Podczas zajęć wykorzystywane są także pomoce dydaktyczne, które stanowią uzupełnienie programu i mają na celu rozwijać wyobraźnię i umiejętności manualne dzieci:

- drewniane trolejbusy z kompletem edukacyjnych naklejek (fot. 3),
- puzzle z wizerunkiem trolejbusu (fot. 4),
- animowane filmy edukacyjne na temat ekologicznego podróżowania w mieście,
- prezentacja multimedialna na temat ekologicznego podróżowania w mieście.

Dzieci biorące udział w kampanii „Mamo, tato, wybieram ekotransport” mogą wziąć udział w programie lojalnościowym „Podróżujemy ekologicznie”, ogłoszonym na rzecz kampanii i zachęcającym do korzystania ze środków komunikacji miejskiej oraz rejestracji podróży miejskich za-

Fot. 1. Zajęcia edukacyjno-informacyjne na temat ekologicznego podróżowania w mieście realizowane w placówkach w ramach kampanii „Mamo, tato, wybieram ekotransport”
Źródło: materiały Zarządu Komunikacji Miejskiej w Gdyni

Fot. 2.
Zeszyt ćwiczeń
„Mamo, tato, wybieram
ekotransport”
Źródło: materiały Zarządu
Komunikacji Miejskiej w Gdyni

Fot. 3.
Pomoce dydaktyczne,
wykorzystywane
podczas zajęć z dziećmi
Źródło: materiały
Zarządu Komunikacji
Miejskiej w Gdyni

Fot. 4. Puzzle z wizerunkiem trolejbusu, wykorzystywane podczas zajęć z dziećmi
Źródło: materiały Zarządu Komunikacji Miejskiej w Gdyni

równy przez uczestników programu, jak i ich rodziny. Program ten ma na celu kształtowanie zachowań komunikacyjnych młodych ludzi, a docelowo wybrać najbardziej ekologiczną rodzinę w danej grupie wiekowej. Zadaniem uczestnika programu lojalnościowego jest udokumentowanie podróży odbytych przez niego samego i członków jego gospodarstwa domowego środkami komunikacji miejskiej na terenie Gdyni i/lub Sopotu. Dziecko z rodzicem lub opiekunem mają za zadanie wypełnić tzw. Kartę oceny programu lojalnościowego i dołączyć bilety papierowe (jedno-przejazdowe, jednogodzinne, 24-godzinne, 72-godzinne) lub wpisać imię i nazwisko posiadacza biletu elektronicznego i numer karty elektronicznej, które stanowiły w danym miesiącu podstawę przejazdu. Nauczyciele dokonują oceny uczestników poprzez przyznanie punktów oraz obliczenie tzw. wskaźnika lojalności. Zwycięzcą programu lojalnościowego w skali grupy/klassy zostaje uczestnik, który uzyska najwyższy wskaźnik lojalności. Na tej podstawie wybierani są zwycięzcy danej edycji oraz zwycięzcy wszystkich edycji, którzy na uroczystym podsumowaniu kampanii zostaną nagrodzeni.

W ramach kampanii powstała strona internetowa www.wyberamekotransport.pl, o charakterze edukacyjno-informacyjnym, przeznaczona przede wszystkim dla dzieci (fot. 5). Na stronie wzbogaconej o efekty dźwiękowe najmłodsi mogą korzystać z interaktywnych jej elementów, elektronicznych kolorowanek z możliwością bezpośredniego kolorowania na stronie oraz z opcją wydrukowania elektronicznych puzzli, zagadek, zabaw typu „połącz punkty” o tematyce komunikacyjnej, gier logicznych i zręcznościowych tematycznie związanych z ekologicznym transportem, kartek elektronicznych o tematyce komunikacyjnej, w których na interaktywnym polu można wpisać krótki tekst i wysłać je pod wskazany adres.

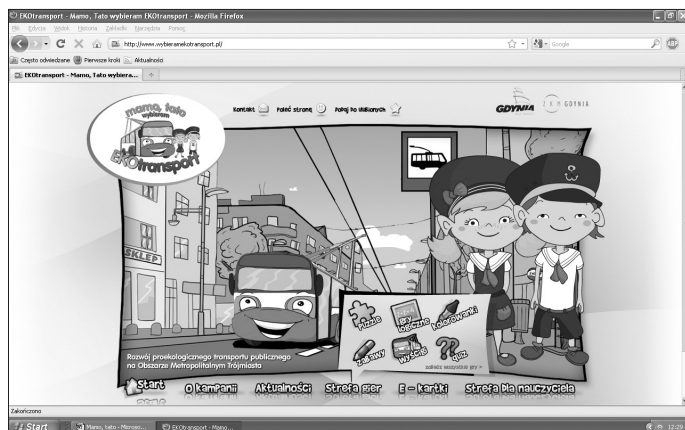
Istotnym elementem kampanii są badania marketingowe przeprowadzane wśród dzieci z placówek szkolnych oraz rodziców/opiekunów dzieci z placówek przedszkolnych biorących udział w programie. Badania mają charakter ilościowy, przeprowadzane są metodą wywiadu bezpośredniego i dotyczą zachowań komunikacyjnych młodego pokolenia. Zakres merytoryczny badań obejmuje:

- sposób realizacji podróży miejskich przez dzieci biorące udział w programie oraz pozostałe osoby z ich gospodarstw domowych ze szczególnym uwzględnieniem sposobów podróżowania do szkoły i przedszkola;
- stopień znajomości problematyki wpływu wyboru środka transportu na ekologiczne aspekty jakości życia w miastach;
- determinanty wyboru przez rodziców/opiekunów dzieci oraz potencjalne determinanty wyboru przez dzieci transportu indywidualnego lub zbiorowego w podróżach miejskich;
- stopień znajomości problematyki oszczędzania energii;
- stopień umiejętności rozróżniania poszczególnych środków transportu zbiorowego i ich wpływu na środowisko naturalne ze szczególnym uwzględnieniem trolejbusu;
- stopień znajomości wcześniejszych, tematycznie podobnych programów realizowanych w latach poprzednich w Gdyni;
- status motoryzacyjny gospodarstw domowych, do których należą badane jednostki.

Wyniki badań przedstawia zachowania komunikacyjne najmłodszych mieszkańców miast, których opinie, z racji wieku, w badaniach preferencji i zachowań komunikacyjnych mieszkańców Gdyni były zawsze pomijane.

Podejmowane są także działania mające na celu rozpowszechnienie informacji na temat założeń kampanii i ekologicznego podróżowania o charakterze edukacyjnym, w tym między innymi:

- emisja spotu informacyjno-edukacyjnego w kinie przed niedzielnym porankiem dla dzieci;
- wyklejenie treści edukacyjno-informacyjnych na trolejbusie (fot. 6);
- wydanie dodatku o charakterze edukacyjno-informacyjnym, poświęconego tematyce projektu w Polska „The Times Dziennik Bałtycki” (lokalna prasa);
- emisja spotów edukacyjno-informacyjnych na temat ekologicznego podróżowania w Radiu Plus Gdańsk (lokalne Radio).

Fot. 5. Strona internetowa kampanii „Mamo, tato, wybieram ekotransport”
Źródło: www.wyberamekotransport.pl

Fot. 6. Wyklejenie treści edukacyjno-informacyjnych dotyczących kampanii na trolejbusie
Źródło: materiały Zarządu Komunikacji Miejskiej w Gdyni

Dodatkowo w czerwcu 2011 roku zostanie zorganizowane uroczyste spotkanie podsumowujące kampanię, a podczas Dnia bez Samochodu, 22 września 2011, w jednym z centrów handlowych w Gdyni spotkanie edukacyjno-informacyjne, którego celem będzie zachęcanie mieszkańców Trójmiasta do korzystania z alternatywnych w stosunku do samochodu osobowego form transportu w mieście, w tym przede wszystkim komunikacji trolejbusowej. Zorganizowane zostaną quizy edukacyjne, a dzieci, które wzięły udział w programie, staną się ambasadorami kampanii i będą miały okazję zaprezentować dorosłym swoje prace oraz pomysły, zachęcając ich do korzystania z ekologicznego transportu publicznego.

Podsumowanie

Edukacja społeczna dzieci będących w okresie poznawania i kształtowania swoich opinii jest istotnym elementem działań na rzecz zrównoważonej mobilności. Kampanie edukacyjno-informacyjne na rzecz ekologicznego podróżowania w mieście dają dzieciom możliwość poznania i prze-

testowania różnych form przemieszczania i środków transportu. Jest to szczególnie istotne z punktu widzenia dzieci, które z racji wieku są całkowicie uzależnione od decyzji i zachowań komunikacyjnych swoich rodziców i często nie mają możliwości podróży innymi niż samochód osobowy środkami transportu, kształtując w ten sposób od najmłodszych lat błędne wyobrażenie na temat jakości transportu publicznego. Istnieje potrzeba realizowania kampanii informujących i edukujących w zakresie ekologicznego i bezpiecznego podróżowania w mieście oraz racjonalnego wykorzystywania poszczególnych środków transportu, dając dzieciom możliwość nauki poprzez zabawę.

Realizacja projektów „twardych”, wykorzystujących instrument elastyczności w postaci kampanii edukacyjno-informacyjnych, jest w zakresie transportu publicznego nowym, ale godnym naśladowania rozwiązaniem. Daje możliwość efektywnego wydatkowania środków, połączenia „twardych” i „miękkich” projektów, realizujących ten sam cel zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju transportu w miastach.

Od Redakcji

II Debata Ministerialna

31 stycznia 2011 roku w siedzibie Naczelnej Organizacji Technicznej, w Warszawie przy ulicy Czackiego 3/5, odbyła się „II Debata Ministerialna”. Mottem było stwierdzenie premiera RP Donalda Tuska z debaty 5 stycznia 2011 roku – „...wszystkie rządy odpowiadają za aktualny stan kolei w Polsce..”

W spotkaniu uczestniczyli:

- przedstawiciele Polskiej Platformy Technologicznej Transportu Szynowego
- Komitetu Transportu Polskiej Akademii Nauk
- Przedstawiciele Urzędu Transportu Kolejowego
- Przedstawiciele Uczelni i ośrodków naukowo-badawczych
- przedstawiciele organizacji związanych z transportem szynowym w Polsce
- przedstawiciele związków zawodowych na kolei
- przedstawiciele branży kolejowej, zarządców infrastruktury oraz przewoźników kolejowych

Udział w debacie wzięli ministrowie właściwi do spraw transportu urzędujący od 1989:

- Adam F. Wielądek 1989–1990
- Bogusław Liberadzki 1993–1997
- Eugeniusz Morawski 1997–1998
- Jerzy Widzyk 2000–2001
- Marek Pol 2001–2004
- Krzysztof Opawski 2004–2005
- Jerzy J. Polaczek 2005–2007
- Cezary Grabarczyk 2007 – aktualnie.

Minister J. Polaczek z przyczyn losowych wydelegował swojego zastępcę ministra A. Kowalskiego do udziału w debacie.

Część I debaty rozpoczęła się o godzinie 9:30 – prof. Marek Sitarz przywitał gości i następnie wygłaszano referaty:

1. Nowe zadania i zobowiązania wynikające z prawa Unii Europejskiej w zakresie bezpieczeństwa, wiceprezes UTK Krzysztof Banaszek

2. Bezpieczeństwo Transportu Szynowego w Polsce. Teoria i praktyka, prof. M. Sitarz – Komitet Transportu PAN
3. Model Systemu Zarządzania Utrzymaniem Pojazdów Kolejowych dla ECM zgodnie z dyrektywą 110/2009, Rafał Wachnik, Politechnika Śląska
4. Tramwaje w mieście: Jak to robi Kraków, prof. W. Starowicz – Wiceprezydent Krakowa
5. Diagnostyka pojazdów szynowych, prof. Z. Żurek – Katedra Transportu Szynowego Politechniki Śląskiej
6. Telematyka w transporcie szynowym, prof. J. Mikulski – przewodniczący Polskiego Stowarzyszenia Telematyki Transportowej

Następnie odbyła się debata dotycząca problemów kształcenia kadr w transporcie, udział w niej wzięli przedstawiciele uczelni związanych z transportem w kraju, m.in.:

1. Prof. Andrzej Chudzikiewicz, Politechnika Warszawska
2. Prof. Wojciech Ślącza, Akademia Morska w Szczecinie
3. Prof. Ryszard Krystek, Katedra Inżynierii Drogowej Politechniki Gdańskiej
4. Prof. Marek Sitarz, Katedra Transportu Szynowego, Wydziału Transportu Politechniki Śląskiej, koordynator Polskiej Platformy Technologicznej Transportu Szynowego
5. Prof. Wiesław Starowicz, Politechnika Krakowska, honorowy prezes SITK RP

Debatę rozpoczął referat wprowadzający prof. Marka Sitarza pod tytułem „Potrzeba zmian kształcenia kadr transportowych i standardów nauczania w Polsce z wykorzystaniem nowych technologii nauczania”.

O godzinie 12:00 rozpoczęła się debata ministrów właściwych ds. transportu. Moderatorem tej debaty był prof. M. Sitarz z Katedry Transportu Szynowego Wydziału Transportu Politechniki Śląskiej.

Uczestnicy spotkania wysoko ocenili merytorycznie wypowiedzi ministrów i całość spotkania. Planowane jest wydanie materiałów wraz z wypowiedziami ministrów i dyskusją.

O godzinie 14:30 odbyła się konferencja prasowa z udziałem przedstawicieli mediów.

Ciąg dalszy na stronie 23 i 29